

ОБЩИНА КРУШАРИ

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

2008-2012

*Приета с Решение № 6/61 по Протокол № 6/30.05.2008г. на
Общински съвет-Крушари*

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Страница
Съдържание	2-3
Въведение	4
I Анализ на средата	
1. Природо – географски и териториално-административни фактори	5
1.1 Географско положение	5
1.2 Топографска характеристика	5
1.3 Климат	6
1.4 Поземлени и горски ресурси	7
1.5 Подземни природни богатства	7
1.6 Кметства и населени места	7
II Данни и информация , отнасящи се до околната среда	8
2.1 Атмосферен въздух	8
2.2 Води	9
2.3 Отпадъци	10
2.4 Почви и нарушени терени	15
2.5 Защитени територии и биоразнообразие	16
2.6 Шум	18
2.7 Зелени площи в населените места	18
2.8 Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения	18
2.9 Управленски	18
2.10 Икономическо състояние	19
2.11 Финансови фактори	29

2.12 Население – здравно демографски фактор	29
2.13 Социално икономически	31
III Анализ на силните и слаби страни на Община Крушари	34
IV Визия на Община Крушари	36
V Обхват на програмата	38
VI Стратегически цели и приоритети	38
VII План за действие	39
VIII Организация и изпълнение на програмата	47
IX Използвана литература	48

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата общинска програма се изготвя съгласно чл.79 ал1 от Закона за опазване на околната среда и в съответствие с Указанията на МОСВ относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда. Община Крушари отчита сериозното закъснение в изготвянето на общинската програма за опазване на околна среда и общинската програма за управление на отпадъци. Общината е член на Сдружение “Управление на отпадъците”- регион Добрич заедно с общини Балчик, Генерал Тошево, Добрич-град, Добричка, Каварна, Крушари, Шабла и Никола Козлево. За периода на дейност на сдружението са получени множество документи, препоръки и указания от страна на МОСВ и РИОСВ-Варна, но до сега няма адекватни действия и видими резултати. Основен проблем е липсата на какъвто й да е опит на администрацията в разработването на документация, проекти, програми и решения в областта на екологията и опазването на околната среда. За в бъдеще община Крушари ще търси мнения и помощ от общини с опит и ще търси експертното мнение на специалисти от РИОСВ-Варна.

Програмата си поставя няколко основни цели:

- ⇒ да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на общината, да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване.
- ⇒ да използва природните дадености на територията на общината за развитие на икономическия потенциал и по-специално за развитие на ловен и екотуризъм.
- ⇒ да открие приоритетите в дадената област

I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. ОПИСАНИЕ НА ГЕОГРАФСКОТО ПОЛОЖЕНИЕ

Географско положение

Община с административен център с.Крушари е разположена в североизточната част на Република България, граничеща на север с Република Румъния, на изток с Община Ген. Тошев, на запад с Община Кайнарджа обл. Силистра и Община Крушари и на юг с Община Добричка.

Общината се намира в източната част на Дунавската равнина, състои се от 19 населени места с обща площ 417,5 км²., от които 276,5 км². земеделска земя/66,20%/, гори 84 км²./20%/ и основна пътна мрежа III и IV клас- 0,726 км². (121 км.) /20%/. Населените места заемат 16,9 км²., а транспорта и инфраструктурата обхващат 2016 дка от територията на общината. Крушари се намира на 32 км. от областния център Добрич, на 85 км. от гр. Варна, на 70 км. от Балчик и Силистра. Общината е отдалечена от големите пазарни центрове.

Административния център е с.Крушари . Управлява се от тринадесетчленен Общински съвет и кмет, селата са разделени на дванадесет кметства и три кметски наместничества.

1.2 Топографска характеристика

Община попада в западната част на Добруджанското плато. Теренът в голямата си част е равнинен с надморска височина 200 м. В ландшафтно отношение общината попада в Южнодобруджанска провинция . В инженерно геоложко отношение теренът се характеризира с открит карст в седиментни карбонатни скали и открит карст по склоновете на

коньоновидните долини, пресичащи равнина от седиментни карбонатни скали. Подземни карстови води с естествен отток 1.0 до 3.0 куб.дм/с/кв.км.

В растително-географско райониране общината попада в евроазиатски степни и лесостепни области.

Плодородните площи и подходящият климат благоприятстват развитието на земеделието и животновъдството.

1.3 Климат

Климатът в общината е умерено континентален. Формирането на климата става под влияние на трансформирани океански въздушни маси, нахлуващи предимно откъм северозапад и запад, континентални въздушни маси на умерените ширини, нахлуващи предимно от североизток, континентални въздушни маси формиращи над самия Балкански полуостров. Откритостта на Дунавската равнина на север позволява безпрепятствено нахлуване на студените континентални въздушни маси, поради което зимата е доста студена, пролетните мразове са често явление, лятото е сравнително топло.

Средната годишна температура варира около 11,7 °С., средните максимални стойности отчетени през месец юли са около 36,7 °С., а минималните през декември - януари варират около -13 °С. Характерни за пролетта са късните мразове, които се прекратяват едва към 10-20 април. Те са особено опасни, защото се явяват след започването на вегетационния период.

Относителната влажност на въздуха е 73%. Средногодишния размер на валежите е 402 мм., а снежната покривка се задържа за около 38 дни в годината.

Преобладаващите ветрове са от северозапад и север, както и силни североизточни ветрове.

1.4 Поземлени и горски ресурси - площи, процентно съотношение, собственост

От изготвения баланс на земята от "Национален център по кадастър" ЕООД по видове територии и вид собственост към 31.12.2005 г. за Община имаме следните данни:

- Земеделски територии – 327 560 дка - 78,47 %
- Горски територии – 63 751 дка – 15,28 %

- Населени места и други урбанизирани територии - 16 862 дка - 4,04 %
- Водни течения и водни площи - 973 дка - 0,23 %
- Територии за добив на полезни изкопаеми, депа за отпадъци – 6 296 дка – 1,50 %
- Територии за транспорт и инфраструктура - 2 016 дка - 0,48%

По видове собственост:

- Частна – 205 272 дка – 49,17 %
- Държавна – 121 792 дка – 29,17 %
- Общинска – 63 826 дка – 15,29 %
- Друга собственост/в това число църковна/ - 26 568 дка – 6,37

Горският фонд в общината се стопанисва от лесничейски участък, подчинен на държавно лесничейство гр. Ген. Тошево, в който работят 8 души. Общата площ на ГСУ възлиза на 6043,5 ха., от която залесена – 50743,3 ха., незалесена – 867,7 ха. и 101,5 ха. горски пасища. Полезащитните горски пояси обхващат площ от 74,1 ха. Предвиденото средногодишно ползване на дървесина по лесоустройствения план е 8000 м³. стояща маса. За залесяване през десетилетието са предвидени 469,7 ха. или 47,0 ха. годишно. Горските пасища могат да осигурят паша за 1206 глави едър рогат добитък и 8199 глави дребен добитък. Основните дървесни видове са: цер, благуна, червен дъб, акация, орех, гледичия и липа. Горите се обитават от благороден елен, сърна, дива свиня, фазан, яребица, пъдпъдък, гургулик, заек и др.

1.5Подземни природни богатства

На територията на общината няма залежи или находища на полезни изкопаеми или природни горива.

1.6 Кметства и населени места в общината по кметства.

Община е съставена от 19 населени места, всички са села. Административния център е с.Крушари. Управлява се от тринадесетчленен Общински съвет и кмет, селата са разделени на десет кметства и шест кметски наместничества.Населението е българско, турско и ромско.

№	Населено място	Брой жители по настоящ адрес
1..	С.АБРИТ	304
2.	С.АЛЕКСАНДРИЯ	108
3.	С.БИСТРЕЦ	419
4.	С.ГАБЕР	226
5.	С.ДОБРИН	130
6.	С.ЕФРЕЙТОР БАКАЛОВО	782
7.	С.ЗАГОРЦИ	161
8.	С.ЗЕМЕНИЦИ	23
9.	С.ЗИМНИЦА	18
10.	С.КАП. ДИМИТРОВО	186
11.	С.КОРИТЕН	442
12.	С.КРУШАРИ	1648
13.	С.ЛОЗЕНЕЦ	1084
14.	С.ОГНЯНОВО	15
15.	С.ПОЛКОВНИК ДЯКОВО	472
16.	С.ПОР. КЪРДЖИЕВО	44
17.	С.СЕВЕРНЯК	227
18.	СЕВЕРЦИ	420
19.	ТЕЛЕРИГ	1030
	ОБЩО:	7789

II. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА

2.1 Атмосферен въздух

Нивото на замърсяване на атмосферния въздух с вредни вещества се определя от големината на емисиите им; от техните физични и химични свойства; от характерните особености – релеф, озеленяване, начин на застрояване; от климатичните и метеорологичните условия.

В общината не регистрирани замърсявания на въздуха със серни, азотни и въглеродни оксиди, метан и амоняк. За годините 2001, 2002, и 2003 стойностите на емисиите на посочените газове са нулеви. Има много ниски емисии на неметанови летливи органични съединения от порядъка на 0,19 за 2002г. На територията на общината и в съседство с нея, както и трансгранично, няма потенциални замърсители на въздуха. Като единствена опасност в това отношение може да се посочат растителнозащитните мероприятия в селското стопанство.

С.Крушари не разполага с местна система за наблюдение и контрол на въздуха.

2.2 Води

Общината е бедна на повърхностни водни ресурси. На територията ѝ са изградени два микроязовира, захранвани от естествени водоизточници, като водната площ на двата язовира е 325 дка. Единият от тях е на границата ни с община Крушари и се захранва от р. Добричка.

Контролът върху качеството на питейната вода се извършва, като периодично РИОКОЗ прави пробонабиране от помпените станции. Пробите се изследват по физико-химичен /цвят, мирис, вкус, мътност, рН, окисляемост, амоняк, нитрати, хлорид/ и микробиологични показатели /общ брой микроорганизми и коли форми/.

Водозахранването на общината се извършва от 15 помпени станции 8 самостоятелни соданжни кладенци и 1 водонапорна кула.

През 2007 г. на режимно водоподаване са били подложени жителите на с.Северци и с.Полковник Дяково- водоповане е имало 14ч/днщ през два зимни месеца.

По данни на “ВиК” жителите на общината са с най-ниска консумация на питейни води в област Добрич- 49 л/ж/днщ.

През изтеклата 2007 г. чрез лъчево пробонабиране извършено от РИОКОЗ- Добрич са обхванати всички населени места в общината с 51 проби по химични и по микробиологични показатели.

Регистрираните нестандартни проби са 17 на брой.Отклоненията от Наредба 9/16.03.01 г. са по микробиологични показатели са в селата Абрид, Земенци и Коритен.

Замърсявания с нитрати са регистрирани в Ефрейтор Бакалово,Телериг, Зимница и Капитан Димитрово.

Питейни води, нестандартни едновременно и по два двата показателя няма.

➤ Водоснабдителна система

Водоснабдяването в общината се осъществява от подземни водоизточници чрез четири Помпени станции/ПС/: ПС- с три сондажа; ПС- Абрит с два сондажа, от които единият не функционира, същото е положението в селата Телериг и Лозенец; така също и сондажни кладенци в с. Полковник Дяково и Капитан Димитрово. Водите са с добро качество с изключение на село Капитан Димитрово където водата е с лоши питейни качества и там за питейни нужди се използват естествените водоизточници.

Водопреносната мрежа е с обща дължина 140 км., положена преди повече от петдесет години.

Дейността се осъществява от “В и К”- Добрич- участък .

Изградените девет сондажа и два кладенеца са в състояние да задоволяват напълно нуждите на общината от вода, но поради амортизирани мрежи и съоръжения, водопроводната система работи крайно неефективно и енергоемко. Често селищата остават за дълго без вода. Загубите са между 80-90%. Ежедневно възникват по няколко аварии по мрежата. Поради нестопанисване преходните водоеми не работят, а това налага помпално водоподаване, което допълнително завишава броя на аварията. Водата е скъпа.

Наложително е пускането в експлоатация на ПС- , така също и ремонт на Телериг, Абрит и Лозенец с цел същите да бъдат приведени в съответствие с изискванията за санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване. Подмяна на водопровод – Александрия – Габер и частичен ремонт на напорния водопровод ПС и ПС Абрит.

През изминалата 2007 г. на територията на община не е имали подмяна на водопроводната мрежа.

2.3 Отпадъци

Основен екологичен проблем в община Крушари са отпадъците. Организирано сметосъбиране има само в с. Крушари като съдовете за отпадъци и сметовозващата техника са морално остаряли. Общината кандидатства в ПУДООС с проект за “Въвеждане на организирано сметосъбиране и транспортиране на ТБО от населените места в община Крушари”. Целта на проекта е чрез поставянето на съдове за отпадъци и с наличието на сметовозваща машина депонирането на отпадъци от всички населени места да се извършва само на територията на депото в с. Крушари. По този начин се цели да се спре експлоатацията и натоварването с отпадъци на депата на останалите села, което е отправна точка за последващото и м закриване и рекултивация.

• Битови отпадъци

Състав на материалите в генерираните отпадъци (тон) - Община Крушари

Име/ Година	2006	2007
Хартия	67	73
Полимери	7	10
Метал	11	11
Стъкло	12	16
Общо рециклируеми	97	110
Общо битови отпадъци	955	955

При липса на редовно измерване на теглото на събираните отпадъци, отчитането на количествата на база на обем и брой на курсовете на сметовозните коли дава данни много различни от действително събраните количества в тегловно измерение.

Единствено “ВиК” Добрич са предоставили в общината годишен отчет за 2007 за образуван отпадък в район Крушари.

В общината няма система за разделно събиране на отпадъците.

Предварително третиране на отпадъците преди депонирането не се извършва.

На общинско ниво съществува мрежа от частни изкупвателни пунктове за ресурси с пазарна стойност – главно метали

Проблем през отоплителния сезон са отпадъците от изгарянето на дърва и въглища.

Сериозен е проблемът с оборската тор от личните стопанства на населението

- **Строителни отпадъци**

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност в общината са в малки количества, не се отделят регулярно и няма конкретни данни за количествата и състава им. Декларират се количествата, за които строителните фирми са се обърнали към общината за посочване на място и условия за депонирането им. При това положение се обхващат само тези случаи, когато това действие се извършва легално, а количествата се определят на база на вместимостта на колите и няма конкретни замервания. Проблем е и това, че общинското депо и селските сметища не се охраняват, което позволява на недобросъвестни лица могат да разтоварват отпадъци в нарушение на режима за ползване.

- **Производствени отпадъци**

Производствените предприятия, генериращи значителни количества отпадъци няма. На практика се образуват предимно отпадъци с характер на битови, специфични масово разпространени и рециклируеми отпадъци. Фирмите ги водят на отчет пред РИОСВ-Варна, която провежда и контрола по изпълнението на фирмените програми за управление на отпадъците. Следва да се отбележе, че няма фирмите, които да предоставят информация за генерираните от тях отпадъци в РИОСВ-Варна.

- **Утайки от ПСОВ**

На територията на община Крушари няма изградена ПСОВ.

- **Съществуващи практики за събиране и третиране на отпадъците**

Общо събиране

Следващите таблици показват разпределението по населени места на генерацията и моментното покритие на населението от услугата събиране и транспортиране на битовите отпадъци към началото на 2008 г.

Таблица за годишното количество битови отпадъци по норма на натрупване на един жител за година в куб.м

№	Населено място	Брой жители по настоящ адрес	Норма на натрупване М ³ /ж/год.	Количество БО М ³ /год
1	С.АБРИТ	304	1.08	328.32
2	С.АЛЕКСАНДРИЯ	108	1.08	116.64
3	С.БИСТРЕЦ	419	1.08	452.52
4	С.ГАБЕР	226	1.08	244.08
5	С.ДОБРИН	130	1.08	140.40
6	С.ЕФРЕЙТОР БАКАЛОВО	782	1.08	844.56
7	С.ЗАГОРЦИ	161	1.08	173.88
8	С.ЗЕМЕНЦИ	23	1.08	24.84
9	С.ЗИМНИЦА	18	1.08	19.44
10	С.КАП. ДИМИТРОВО	186	1.08	200.88
11	С.КОРИТЕН	442	1.08	477.36
12	С.КРУШАРИ	1648	1.08	1779.84
13	С.ЛОЗЕНЕЦ	1084	1.08	1170.72
14	С.ОГНЯНОВО	15	1.08	16.20
15	С.ПОЛКОВНИК ДЯКОВО	472	1.08	47.52
16	С.ПОР. КЪРДЖИЕВО	44	1.08	509.76
17	С.СЕВЕРНЯК	227	1.08	453.60
18	СЕВЕРЦИ	420	1.08	299.16
	ТЕЛЕРИГ	1030	1.08	1112.40
	ОБЩО:	7789	1.08	8412.12

№	Обекти	мярка	количеств во	натрупан битови отпадъци м ³ /ден	натрупан битови отпадъци м ³ /год.
1	Детски градини	бр. деца	171	0.133	40.18
2	Училища	бр. ученици	558	0.167	50.22
3	Учреждения	бр. служители	174	0.121	43.50
4	Столове	бр. блюда	442	0.44	
5	Магазини за хр. стоки	М ²	3638	4.62	1673
6	Магазини за промишлени стоки	М ²	785	0.314	117.75
7	Шивашки ателиета	бр. работници	40	0.027	10
8	Пазар	М ²	2000	0.24	72
9	Общежития	бр. места	133	0.123	43.89
	ОБЩО:			6.185	2050.54

При липса на редовно измерване на теглото на събираните отпадъци, отчитането на количествата на база на обем и брой на курсовете на сметовозните коли дава данни много различни от действително събраните количества в тегловно измерение.

Таблица на включеното в организирано сметосъбиране население на територията на община Крушари

Населено място	Брой жители по настоящ адрес	Включен и в системата за събиране	Включен и в системата за събиране [%]	Извозван и на основното общинско депо	Извозвани на основното общинско депо [%]
С.АБРИТ	304	не	0	не	0
С.АЛЕКСАНДРИЯ	108	не	0	не	0
С.БИСТРЕЦ	419	не	0	не	0
С.ГАБЕР	226	не	0	не	0
С.ДОБРИН	130	не	0	не	0
С.ЕФРЕЙТОР БАКАЛОВО	782	не	0	не	0
С.ЗАГОРЦИ	161	не	0	не	0
С.ЗЕМЕНЦИ	23	не	0	не	0
С.ЗИМНИЦА	18	не	0	не	0
С.КАП. ДИМИТРОВО	186	не	0	не	0
С.КОРИТЕН	442	не	0	не	0
С.КРУШАРИ	1648	да	100	да	100
С.ЛОЗЕНЕЦ	1084	не	0	не	0
С.ОГНЯНОВО	15	не	0	не	0
С.ПОЛКОВНИК ДЯКОВО	472	не	0	не	0
С.ПОР. КЪРДЖИЕВО	44	не	0	не	0
С.СЕВЕРНЯК	227	не	0	не	0
СЕВЕРЦИ	420	не	0	не	0
ТЕЛЕРИГ	1030	не	0	не	0

Сметища

Съществуват 19 селски сметища /по едно във всяко село/ , които са одобрени и въведени в експлоатация през 1977г. Общата им площ е 87 дка . Същите не отговарят на съвременните изисквания на съществуването и функционирането им ,поради което се планира тяхното поетапно закриване с въвеждането на системата за организирано сметосъбиране. Събраните твърди битови отпадъци ще се транспортират до сметището в с.Крушари.

СЕЛСКИ СМЕТИЩА

№	Населено място	Брой жители по настоящ адрес	ПЛОЩ НА СМЕТИЩАТА /дка/	КРАЕН СРОК НА ЗАКРИВАНЕ
1	С.АБРИТ	304	3	2009

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА- ОБЩИНА КРУШАРИ

2	С.АЛЕКСАНДРИЯ	108	5	2009
3	С.БИСТРЕЦ	419	4	2009
4	С.ГАБЕР	226	4	2009
5	С.ДОБРИН	130	9	2009
6	С.ЕФРЕЙТОР БАКАЛОВО	782	4	2009
7	С.ЗАГОРЦИ	161	4	2009
8	С.ЗЕМЕНЦИ	23	4	2009
9	С.ЗИМНИЦА	18	3	2009
10	С.КАП. ДИМИТРОВО	186	3	2009
11	С.КОРИТЕН	442	5	2009
12	С.КРУШАРИ	1648	7	2009
13	С.ЛОЗЕНЕЦ	1084	5	
14	С.ОГНЯНОВО	15	4	2009
15	С.ПОЛКОВНИК ДЯКОВО	472	3	2009
16	С.ПОР. КЪРДЖИЕВО	44	7	2009
17	С.СЕВЕРНЯК	227	4	2009
18	СЕВЕРЦИ	420	3	2009
	ТЕЛЕРИГ	1030	6	
	ОБЩО	7789	87	2009

НЕРЕГЛАМЕНТИРАНИ СТРУПВАНИЯ НА ОТПАДЪЦИ

№	Населено място	Брой жители по настоящ адрес	ПЛОЩ /дка/	КРАЕН СРОК НА ЗАКРИВАНЕ
1	С.АБРИТ	304	4	2009
2	С.АЛЕКСАНДРИЯ	108	3	2009
3	С.БИСТРЕЦ	419	2	2009
4	С.ГАБЕР	226	3	2009
5	С.ДОБРИН	130	4	2009
6	С.ЕФРЕЙТОР БАКАЛОВО	782	5	2009
7	С.ЗАГОРЦИ	161	3	2009
8	С.ЗЕМЕНЦИ	23	1	2009
9	С.ЗИМНИЦА	18	1	2009
10	С.КАП. ДИМИТРОВО	186	2	2009
11	С.КОРИТЕН	442	6	2009
12	С.КРУШАРИ	1648	8	2009
13	С.ЛОЗЕНЕЦ	1084	6	
14	С.ОГНЯНОВО	15	1	2009
15	С.ПОЛКОВНИК ДЯКОВО	472	1	2009
16	С.ПОР. КЪРДЖИЕВО	44	4	2009
17	С.СЕВЕРНЯК	227	4	2009
18	СЕВЕРЦИ	420	3	2009
19	ТЕЛЕРИГ	1030	7	2009

	ОБЩО	7789		
--	------	------	--	--

Общината е член на сдружение с нестопанска цел на общините от област Добрич с цел изграждане на система за управление на отпадъците на територията на регион Добрич- Сдружение „Управление на отпадъците – регион Добрич”.С изграждането на регионално депо ще бъде закрито и сметището в , където дотогава ще се транспортират отпадъците при въведена система за организирано сметосъбиране.

Към момента няма организирано сметосъбиране в Общината. Само в част от с. Крушари има разположени кофи за отпадъци ,които са амортизирани и изгнили . Сметосъбиращата машина е излязла от експлоатация и поради това сметта от кофите се разтоварва механично в тракторно ремарке , с което се превозва до сметището на с.Крушари.

Пред обществените сгради в централната част на общинския център са разположени кошчетата за отпадъци.

С около 200 броя кофи от 110 л се обслужват обществени и търговски обекти. Липсва и специализирана техника за извозване на отпадъците. Наличният трактор ЮМЗ периодически обхожда улиците на селото и населението само изнася и изхвърля със собствени съдове отпадъците си.

В останалите населени места от общината няма система за организирано събиране и извозване на битовите отпадъци. Във всяко населено място има по едно регламентирано сметище , до което жителите сами транспортират отпадъците . Липсата на система за организирано събиране на битовите отпадъци е предпоставка ТБО да се трупат пред домовете или да се изхвърлят на неопределените за тази цел места, тъй като не всяко домакинство има превозно средство за тази цел. В резултат на това екологичната обстановка се влошава. За постигане целите на Програмата по опазване на околната среда е необходимо почистване на нерегламентираните сметища, както и почистване и затваряне на останалите регламентираните сметища по план график до 16.07.2009 съгласно параграф 5 алинея 4, точка 1 от Преходните и заключителни наредби на НАРЕДБА №8/24.08.2004 ЗА УСЛОВИЯТА И ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ИЗГРАЖДАНЕ И ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ДЕПА. Членството на община Крушари в Сдружение „Управление на отпадъците – регион Добрич” също предвижда закриване на смещитищата и привеждане на депото в с. Крушари в съответствие с изискванията за експлоатация на депата, както и проект за последващото му закриване и рекултивация след изграждането на регионално депо в Стожер. Наличието на територии от защитена зона НАТУРА 2000 в землищата на села от общината също поставя въпроса за закриване на съществуващите сметища.

2.4 Почва и нарушени терени

В североизточен район за планиране, където е разположена община , няма регистрирано замърсяване на почвите. Преобладаващите почви са **Черноземи лесивирани и тъмносиви горски, тежко пясъкливо-глинести, Черноземи типични, пясъкливо-глинести, Тъмносиви горски, тежко пясъкливо-глинести, Еродирани**

черноземи и рендзини, Черноземи силно излужени, тежко песъкливо-глинести, Черноземи излужени, тежко песъкливо-глинести.

Почвите в община спадат към два агроекологични района:

Кардамско-Дуранкулашки район. Този агроекологичен район обхваща територията до североизточната добруджанска граница. Почвите са формирани върху льос и са представени преди всичко от карбонатни и типични черноземи. Карбонатните и типични черноземи се отличават със средномощен хумусен хоризонт (50-75mm) и подобно на тези от предишния агроекологичен район, са тежко песъкливо-глинести (физична глина до 45-60%), със сравнително високо хумусно съдържание (3% хумус) и слабо алкална реакция. Около 20% от площта на тези почви е ерозирана.

Крушариски район обхваща централната част на Добруджа, заема сравнително равнина територия, която само в западната и южната част е засегната от ерозионни процеси. Почвената покривка е доста пъстра. Срещат се всички подтипове черноземи, но преобладаващо участие имат излужените черноземи. По-слабо разпространение имат оподзолените черноземи и тъмносивите горски почви, които заемат малки площи и са сходни с тези от съседния район.

Няма направени измервания за замърсяване с тежки метали ,пестициди,нитрати и нефтопродукти.Няма информация за заблатени, ерозирани, кисели,засолени и физически нарушени почви.

2.5 Защитени територии и биоразнообразие

• Гори

Горският фонд в общината се стопанисва от лесничейски участък, подчинен на държавно лесничейство гр. Ген. Тошево, в който работят 8 души. Общата площ на ГСУ “” възлиза на 6043,5 ха., от която залесена – 50743,3 ха., незалесена – 867,7 ха. и 101,5 ха. горски пасища. Полезащитните горски пояси обхващат площ от 74,1 ха. Предвиденото средногодишно ползване на дървесина по лесоустройствения план е 8000 м³. стояща маса. За залесяване през десетилетието са предвидени 469,7 ха. или 47,0 ха. годишно. Горските пасища могат да осигурят паша за 1206 глави едър рогат добитък и 8199 глави дребен добитък. Основните дървесни видове са: цер, благун, червен дъб, акация, орех, гледичия и липа. Горите се обитават от благороден елен, сърна, дива свиня, фазан, яребица, пъдпъдък, гургулик, заек и др.

• Защитени видове растения и животни

Със Заповед № РД-853 от 15 ноември 2007 г. на Министъра на околната среда и води,обнародвана в ДВ бр.100 /2007г. , част от територията на Община , с площ от 71 328,068 дка в районите на с. Зимница, с. Капитан Димитрово, с. Габер, с. Огняново, с. Александрия, с. Телериг, с. Ефрейтор Бакалово и с. Северци, е включена в защитена зона „Суха река”, с идентификационен код BG0002048 .

В енциклопедията на България, издание на БАН от 1988 г. пише че, до 1942 година Суха река е известна като река Ишикли. Извират от с. Изгрев, Варненско.Понякога водите ѝ протичат по цялата дължина на долината, пресичат държавната граница с Румъния и след езерото Олтина се вливат в Дунав. Допреди

100г. реката е имала постоянно течение, но поради изсичане на околните гори е пресъхнала в средната си и в долната си част. Там има вода само при топенето на снеговете и при поройните дъждове. Суха река тече в меридиална посока през Добруджанското плато в дълбока долина, която на места е каньоновидна, доказателство, че е имала голяма ерозионна мощ. Средния наклон на коритото е 1,7 процента. Тя е развита в окарстени варовици с много пещери, а леглото е осеяно с понори, в които се губи част от оттока. Друга част се губи в пясъци, под които Суха река има подземно течение. По горното си течение в Добричко и Варненско реката е текла до 1954 година. Има редки горски и растителни видове. Сред горските видове преобладават келевият габър, който заема 40 на сто от площта, следват издънковият цер – 17 на сто, косматият дъб, клен, акация, мъждрян, планински ясен, гледичия и махалепка (дива череша), най-добра основа за присаждане на културни насаждения. Общата площ, обявена за защитена е 2248 ха, от които 1749 ха се стопанисват от Националното управление на горите. Останалите 498,7 ха са общинска, държавна и частна собственост.

Значителна част от богатството на флората в местността “Суха река” е включена в Червената книга на България. В списъка намират място 21 редки растения. Сред тях са: светлолюспест пелин, ледобургов миск, азиатска мишовка, добруджанско коило, див рошков, татарско диво зеле, френска дрипавка, къс тънкокрак и други. В българския участък на Суха река се срещат 132 вида птици. 98 от тях гнездят тук, а други са прелетни. 32 вида пернати са с неблагоприятен природозащитен статус в България и Европа.

Бозайниците в района са слабо проучени. Първото изследване е от 1996 год. От едрите бозайници са вписани благороден елен, сърна и дива свиня, а от дребните – дива котка, лисица, чакал, белка, язовец, катерица, степна мишка и други. Открити са популации от добруджански хомяк и лалугер. Под защита на закона в България са всички видове, а тук те се срещат в голямо разнообразие. Долината предлага отлични места за укрите и хранене на животинските видове.

- **Видове, обекти на ловен туризъм**

На територията на горите в община Крушари не се практикува ловен туризъм.

- **Билки**

Няма данни за събирането на билки с търговско значение.

- **Защитени територии**

Природна забележителност “Александрийска гора”

Обявена е със Заповед №656/13.09.1979 г.с площ 71 хектара. Намира се в землището на село Александрия. Представлява единственото естествено находище на издънкови липови насаждения в област Добрич.

2.6 Шум

Националната стратегия относно ограничаване или унищожаване вредното въздействие на шума в околната среда с цел подобряване качеството на живот на

населението трябва да бъде обединена около изграждане на действаща национална система за управление на акустичното състояние на ОС и създаване на механизми за координиране на дейностите на всички институции, имащи отношение към проблемите с шумовото замърсяване в околната среда.

Шумът в околната среда, причинен от транспортните, индустриалните и ремонтните дейности, е един от главните екологични проблеми в урбанизираните райони и е източник на нарастващите възражения на населението..

Към настоящия момент в Община не е правен анализ на звуковото налягане в населените места , но може да се твърди , че не се надвишават пределно допустимите норми.

2.7 Зелени площи в населените места

Зелените площи в населените места се разделят на :

- Озеленени площи в регулационните граници на населеното място
- Озеленени площи извън регулационните граници

Озеленени площи извън регулация са :

- полезащитни пояси
- Зелени зони
- Озеленени площи покрай шосета

2.8 Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения

Към настоящият момент община не разполага с данни за естествения гама фон и за йонизиращи лъчения на територията ѝ.

2.9 Управленски

В структурата на Община , като орган на изпълнителната власт специалиста, пряко ангажиран с дейностите по опазване на околната среда е младши специалист “Екология” към отдел ТСУ при Дирекция “Регионално развитие и хуманитарни дейности ”.

Дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване, поддържане на депо и обществени територии се извършват от шофьор на трактор ЮМЗ с ремарке и общи работници по ОСПОЗ, към общинска администрация.

Всички дейности по озеленяване и поддържане на обществените територии се извършват от СРДТЗСР - Добрич, към което по програма на МТСП « От социални помощи към заетост».За изминалата 2007 г. По дейности, свързани с почистване, възстановяване ,освежаване и ремонт СА били ангажирани 319 души-113 в НП ОСПОЗ и 206 души по чл.12 ППЗСП .

Отговорни лица за управление на дейностите по околната среда и дейностите по управление на отпадъците са кметовете на населените места.

Общинският съвет е този, който обсъжда и взема решение за определяне размера на местните данъци и такси, в това число и на такса 'битови отпадъци' по Закона за местните данъци и такси.

Няма разработена общинска Наредба, която да третира само проблемите на околната среда. Издадени са "Наредба № 1 за спазване на обществения ред, опазване на околната среда, имуществото на гражданите и поддържане чистотата на населените места на територията на Община и Н а р е д б а № 15 за управление и финансиране на дейностите по третиране на битови и строителни отпадъци на територията на община Общината е член на Сдружение "Управление на отпадъците"- регион Добрич заедно с общини Балчик, Генерал Тошево ,Добрич-град,Добричка,Каварна,Крушари,Шабла и Никола Козлево.

Разработен е проект "Въвеждане на система за организирано сметосъбиране и транспортиране на ТБО от населените места в община".

При възникване на въпроси относно екология и опазване на околната среда се търси мнение от специалистите по екология в община Добрич и експертите в РИОСВ-Варна. От гледна точка на управленските фактори не е задоволително нивото на информираност на населението относно управлението на околната среда. Необходимо е да се намерят начини за по-широка информираност, както и привличане на обществеността към изпълнение на предприетите мерки .

Общината не разполага с никакви ресурси относно мониторинга на компонентите на околната среда. Разчита се на данни от национални или областни институции, национални справочници като често информацията е много стара и не актуална. Няма стационарни и мобилни системи за наблюдение и контрол на качеството на околната среда.

Към настоящия момент основните услуги на територията на общината , свързани с опазване на околната среда са събирането, транспортирането и депонирането на ТБО и почистване на населените места.

2.10 Икономическо състояние

• Промисленост

Промислеността като отрасъл в общината почти не е заета. Единствените представители на промислеността са три шивашки фирми.

В с. функционира цех към фирма "Албена- стил" гр. Добрич, където работят 160 работници от цялата община. Цехът е специализиран главно в производство на долната част на мъжка и дамска конфекция (поли и панталони), но се характеризира с недостатъчна ефективност на производството и постепенно стесняване на пазарите. Работи се с физически и морално остаряла техника и не достатъчно добре квалифициран персонал. В условията на силна конкуренция в бранша трудно издържа на условията на пазарното регулиране.

В шивашката работилница на ЕТ "Дини-Стил" са ангажирани 15 работника. Фирмата произвежда качествена мъжка и дамска конфекция и е осигурила външен пазар за своята продукция в страни като Италия, Канада и САЩ. Във фирмата се работи с високотехнологична японска производствена линия, което благоприятства осигуряването на високо качество на продукцията.

Сравнително скоро “Ивтех” ООД гр. Добрич също разкри шивашки цех в с. . Фирмата е дистрибутор на шивашка техника и оборудване, така че шивашкият цех по-скоро има функциите на демонстрационен център за оборудването, което предлага фирмата. В цеха се произвеждат пердета и бельо предназначени главно за вътрешния пазар. Създадени са много добри условия на труд за 10 работника.

Хлебопекарната на ЕТ “Осман Османов” в с. Коритен е с капацитет 1200 хляба. Ежедневно осигурява 800 бр. ръчен хляб за жителите на 6 села разположени в крайната североизточна част на общината. Фурната разполага с българска хлебопекарна пещ произведена 1965г. на дърва , но е добре поддържана и в добро състояние, произвежда качествен хляб. В останалите села на общината, които са в по-голяма близост до областния център в миналото бяха изградени и функционираха хлебопекарни, които бяха принудени да прекратят своята дейност, тъй като не можаха да издържат на конкурентните цени на хлебозавода в гр. Добрич.

Набира скорост и авторитет изградения автосервиз в село , насочен главно към поддръжка и ремонт на селскостопанска техника и оборудване. Технически обезпечен и с квалифицирани специалисти сервизът успя да спечели голяма част от земеделците в общината като свои клиенти.

На територията на общината работи кланица, която не може да натовари пълноценно своя капацитет понеже изкупува животни само от личните стопанства, това определя цикличността и неритмичността на нейната работа, а от там и слаба ефективност. Кланицата не може да предложи приемливи и конкурентни цени на местните животновъди и затова голяма част от животните за месо се реализират извън границите на общината на неорганизирани пазари.

Всички изброени предприятия са с незначителен дял и принос в икономиката на общината. Не малка част от тях са със затихващи функции и намаляващ пазарен дял, а за други тепърва предстои да се доказват в условията на пазарна икономика. През последните години има фалирали предприятия- мандра, неефективно работеща мелница, недовършен проект за построяване на цех за консерви, общинска фирма с ограничена дейност. Слабото представяне на този отрасъл е продиктувано от исторически и традиционно заложените приоритети в селскостопанското производство, липсата на квалифицирани кадри, неблагоприятната среда за привличане на инвестиции, лоша инфраструктура, липса на преференции и бизнес инициатива в сектора.

• **Търговия.**

Търговската мрежа в общината се състои от 64 частни търговски обекта и два обекта, който се поддържат от ПК “Светлина” с. . Структурата на търговската мрежа в общината се състои от:

Търговски обекти – 42 обекта:

- смесени магазини	- 16
- магазини за хранителни стоки	- 12
- магазини за промишлени стоки	- 7
- аптека	- 1
- книжарница	- 1
- павилиони	- 5

Заведения за обществено хранене – 22 обекта:

- нощен бар	- 1
- заведения за бързо хранене	- 2
- кафе-аперативи	- 8
- пивници	- 7
- снек-бар	- 1
- кафе сладкарници	- 2
- ситничарски цех	- 1

Средно претеглено в еди търговски обект в общината би следвало да се обслужват 95 жителя. Но тъй като търговските обекти са съсредоточени неравномерно в съставните села на общината в голяма част от тях състоянието на търговското обслужване е незадоволително, а в някои от тях е дори критично. Това са села със застаряващо население, минимални доходи и ниска покупателна способност. В условията на пазарна икономика търговците не са заинтересовани да разкриват обекти в такива населени места, дневният оборот е изключително нисък изкупуват се в ограничен асортимент малки количества стоки само от първа необходимост. Такова е положението в селата Зимница; Поручик Кърджиево, Добрин, Благовец, Кап. Димитрово, Бистрец, Загорци, Земенци. В тези населени места функционират един максимум два магазина със съкратено работно време, предимно в сутришните и следобедните часове. Особено критично е положението в селата Зимница и Поручик Кърджиево, където единствените останали магазини са на път да бъдат закрити. Инспектиращите органи (РИОКОЗ) поставят високи изисквания към помещенията в които се упражнява търговска дейност. Ниската рентабилност в тези обекти не позволява на техните собственици да заделят средства, с които да подобряват състоянието на търговските помещения. Това е основен проблем на по-голямата част от търговците, с изключение може би на тези, които упражняват търговска дейност в центъра на общината. Освен това голяма част от помещенията в които се упражнява търговска дейност са наети, като 31 от наетите обектите са собственост на ПК "Светлина" – , 6 са собственост на община и едва 26 са частна собственост. Търговците не са заинтересовани да инвестират средства за подобряване на обекти, който не са тяхна собственост.

Ниският социално икономически статус на населението, високият процент на безработица, цикличността и сезонният характер на доходите в селскостопанския сектор, всички тези фактори са предпоставка за ниският, дори отрицателен ръст на доходите на жителите на общината. Освен това се засилва неблагоприятна тенденция към натурализиране на доходите на домакинствата. В условията на пазарно регулиране тези показатели оказват пряко влияние върху покупателната способност на населението и структурата на търговската мрежа.

• *Селско стопанство*

Изключително благоприятното съчетание на природо-климатичните условия в региона са реална предпоставка за високата степен на развитие на селското стопанство. То винаги е било и сега също е един от приоритетните отрасли в икономиката на общината. Селското стопанство е застъпено във всички селища на Общината и има важна роля за цялостното ѝ развитие и остава единствен и основен източник на доходи за населението. Двата основни подотрасъла - растениевъдство и животновъдство не са развити в еднаква степен.

❖ Растениевъдство

От цялата територия на общината 417,5 хил. дка. - 276,5 хил. дка. са земеделски територии от тях 1500 дка. – 0,54% са пустееща и необработваема земя. Общината разполага с богат фонд мери пасища 35,8 хил. дка., които съставляват 8,57% от територията. Делът на общинския поземлен фонд е 4 194 дка., а на държавния поземлен фонд – 43 732 дка.

Съществуването на добри условия за развитието растениевъдството се обуславя от сравнително високия дял на обработваемата земя.

Селското стопанство на общината се развива в общо 28 стопански структури, от които: 6 - акционерни дружества; 8 - дружества с ограничена отговорност; 4 - еднолични дружества с ограничена отговорност и 10 еднолични търговци.

Всички тези фирми обработват около 48,7% от общия поземлен фонд. Голяма част от тях са външни за общината и не допринасят за приходите ѝ. Повечето арендатори са финансово нестабилни. Кооперативната форма на обработка на земята вече не съществува на територията на общината.

Преобладаващ дял 135 хил. дка. се обработват в 423 лични натурални стопанства. Голяма част от тях не са регистрирани като частни земеделски производители. Ниското ниво на научно и кадрово обслужване не е предпоставка за конкурентноспособност на отрасъла.

Подчертан е стремежа производителите да залагат на производството на основните зърнено фуражни и технически култури – царевица, пшеница и слънчоглед. Много други култури отглеждани в близкото минало в общината са отдавна забравени. Монокултурното производство дава известни преимущества на участниците в производството, но от друга страна съдържа много рискове. Тясната специализация в производството на ограничен брой продукти, които са широко разпространени не само в общината, но и в областта и в други региони не е особено препоръчително. Освен увеличения риск от масово унищожаване на посевите при възникване на бедствена ситуация, се увеличава и рискът от свръхпроизводство при някои от основните култури. След като в страните от Европейския съюз са въведени квоти за производство, не е далече въвеждането им и у нас.

При царевицата размера на засетите площи (29,60%) и общия обем произведено зърно е увеличен в сравнение с предходните години. За стопанската 2003/2004г. е постигнат среден добив от 600 кг./дка. Макар, че производството на тази култура е силно зависимо от климатичните условия и средния добив варира значително през отделните стопански години, увеличението на нейният дял се дължи на дребните производители. Технологиите на отглеждане на царевица позволява голяма част от механизиранията обработка да се замени със ръчен труд, включително и прибирането на продукцията, особено когато нейното производство е раздробено на малки парцели. Това е неблагоприятна тенденция, но значителен дял от частните земеделски производители не разполагат с достатъчно финансови средства за да осигурят напълно механизирания обработка на земята. Освен това царевицата, която произвеждат те е предназначена не само за продажба, но и за задоволяване нуждите на частните животновъдни стопанства, което е допълнителна предпоставка за увеличаването на относителния дял на тази култура.

Пшеницата традиционно се е наложила като основна култура и заема близо 1/3 от обработваемата земя в общината. В Добричка област, която е 4,3% от територията на страната се добиват повече от 15% от житото на България. За отбелязване е, че през последните години засетите площи са намалели. Произведените количества са се

увеличили средно с 4%, но при влошени качествени показатели /ниско хектолитрово число, по-ниско ЧХС и др./ Постигнатият среден добив в размер на 407 кг./дка. е по-висок от този за страната.

Слънчогледът е сред най-предпочитаните култури за отглеждане. В района съществуват изключително подходящи условия за отглеждането му, съчетани с натрупан богат производствен опит. Средните добиви от единица площ (160 кг./дка.) се доближават с постиженията на развитите страни в това направление. Висококачествените сортове внедрени в производството дават възможност да се увеличат рандеманите при преработката му. Това му гарантира постоянно висока изкупна цена. Поради голямото търсене на международния пазар количеството на произведения слънчоглед в страната се увеличава постоянно. Увеличението на производството на слънчоглед в общината също е над средното за страната. Екстензивното развитие на слънчогледопроизводството на територията на общината за съжаление е съпроводено и с някои недостатъци. Недостатъчно се използват възможностите на високопродуктивните сортове, себестойността на получената продукция е неоправдано висока- главно поради ниската производителност на труда. Все още се правят пропуски в сеитбообращенията по време и по място.

Съпоставянето на тези три основни култури показва, че освен някой годишни колебания съществува обща тенденция на запазване и слабо увеличаване на добивите от единица площ. Доброто в случая е, че вече са преодолен първоначалните смущения при провеждане на реформата в селското стопанство, довела в първите години до натрупването на сериозни проблеми в зърнопроизводството. Добивите от тези култури в общината са по-високи от средните за страната, но все още са далече от постиженията на високоразвитите страни - производителки. В това отношение постиженията в производството на царевичката, а след нея и на пшеницата са все още незадоволителни.

Освен трите основни култури, в общината се отглеждат и много други, но те не заемат особено място в общия обем на произвежданата от растениевъдството продукция, въпреки това те също бележат своите тенденции и дават представа бъдещата картина и структуриране на този сектор. Увеличава се дела на фуражните култури, което отново е свързано с изхранване на животните от личните стопанства. Сред тях основен дял имат: ечемик – 10500дка. със среден добив 400кг., пролетен ечемик – 3000 дка. среден добив 213кг., овес 100 дка. с добив 120кг., а също така и люцерна – 4900дка.

Широко застъпена в миналото култура като фасула сега се отглежда едва на 550 дка., а леща на 780 дка., това се дължи на по-високата трудоемкост и липсата на гарантирано изкупуване.

По-големите производители “опипват почвата” и правят опити да пробият на пазара с по-нетрадиционни култури като: рапица 5000 дка. - добив 300кг., кориандр 3500 дка. - добив 70кг., бял трън 580дка. – добив 50 кг. Разширяването дела в бъдеще на тези култури ще допълни благоприятните предпоставки за развитие на пчеларството.

След като бе забравен за дълъг период от време, тютюнът отново се завръща като отрасъл в селското стопанство. Отглежда се предимно в села с висок процент на безработица и заетите в него съставляват голяма част от нерегистрираните ЧЗП. Сътресенията свързани с приватизацията на тютюнопреработвателния сектор, а от там и несигурността и неясното бъдеще на пазара, рефлектират директно върху тютюнопроизводителите. Голяма част от тях остават с не изкупени количества обработен тютюн, на други неоправдано се занижава качеството на продукцията, поради което не могат да получат реалната и цена. Не се изпълняват квотите или се забавя изкупуването на продукцията и по този начин производителите се поставят в невъзможност да реинвестират през следващата стопанска година.

През 2004г. чрез реализиране на проект по програма “ПЛЕДЖ” бяха рехабилитирани стари напоителни системи, с което се създадоха условия за развиване на поливно земеделие върху 170 дка. земя. Въпреки създадените благоприятни условия за зеленчукопроизводство, голяма част от собствениците и наемателите на тези площи съвсем нецелесъобразно и неоправдано се насочиха към засяването на технически и др. вид култури. Още около 100 дка. обработваема земя са с възможности за напояване от естествени водоизточници.

Обезпокоителен е факта, че производителите в общината, не разполагат с еквивалентна за своето производство складова база, там където я има е с недостатъчен капацитет, а това не им позволява да складираат своята продукция и да я продават по-късно при изгодна пазарна конюнктура. Това също е предпоставка за изтичането на паричен ресурс, който не се оползотворява в икономиката на общината.

В центъра на общината с. е изградена зърно база, която е наследство от годините на АПК. В момента собственик на базата е “Зърнени храни България” ЕАД. Капацитетът на базата е 42000 – 45000 тона зърно, но от него сега се оползотворяват едва 40%. Оборудвана е с 3 сушилни с производствена мощност 100 т./ч. В зърно базата са наети 10 души персонал, разполага с лаборатория и кантар, извършва лабораторни анализи. Чрез своите мощности зърно базата заема монополно положение на пазара в региона, освен това под формата на услуги предоставя складови помещения и мощности на външни изкупвачи на зърно и по този начин пазара на селскостопанска продукция за общината се управлява от външни фирми.

Положителен факт е стартиралото обновяване на селскостопанската техника в отрасъла, най-вече сред арендаторите, които умело се възползват от услугите на ДФ “Земеделие”. При ЧЗС обаче ситуацията е променена, трудно се възползват от услугите на фонда, тъй като немогат да отговорят на условията за съфинансиране и им е необходима помощ за да се справят с големия обем документация.

В Общината още няма развит пазар на земеделска земя. Сделки стават за малки парцели. Натискът на търсенето на големи площи (200-300 дка) е осезателен, но до сделки не се стига, по две основни причини:

- предлаганите цени са ниски (80-100 лв/дка) и собствениците се въздържат в очакване на по-високи оферти (включително от чужденци);
- раздробени имоти с много собственици; уедряването на земята е стратегически фактор за развитието на пазара.

❖ Животновъдство

В миналото животновъдството в общината бе силно централизирано и поставено в зависимост на големите преработващи предприятия в областта. Силно развито преди, загуби много от своите позиции. Сега броя на отглежданите животни и обема на добиваната продукция е значително намалял. Бавните темпове на провеждащата се реформа в областта на селското стопанство задържа неговото развитие.

Фактори, които влияят негативно върху развитието на животновъдството са: несигурния пазар на продуктите от животински произход, недостатъчният контрол върху вноса на тези продукти, нелоялната конкуренция и ниските изкупни цени. Високата цена на фуражите, липсващия (разрушен) или почти амортизиран сграден фонд също възпрепятства развитието на животновъдството.

В животновъдството на общината малките частни стопанства заемат преобладаващ дял. развитието на този отрасъл е в тясна взаимовръзка и зависимост от значителния процент на безработица и високата възрастова граница на заетите в него.

Основното му предназначение е за самозадоволяване нуждите на населението. Характеризира се с ниска производителност на труда, съпроводена с тежък непривлекателен труд, липса на механизация и автоматизация в производството.

▪ **Говедовъдство:**

Богатият фонд мери пасища, които заемат 8,57% от територията на общината, възможността за собствено производство на концентриран фураж и възможностите за оползотворяване на груби фуражи благоприятстват развитието на говедовъдството. В момента се отглеждат общо 1804 крави, които осигуряват 3336408 литра мляко годишно. Отглеждането е силно раздробено в много на брой малки ферми. В 260 стопанства се отглеждат до 5 крави, 5 до 10 крави се отглеждат в 57 стопанства и едва в 18 ферми се отглеждат на 10 крави. Фермите са разположени в населените места или в непосредствена близост до тях. Само в някои от по-големите ферми са създадени необходимите санитарно хигиенни условия за отглеждане на животните и млеконадой. Генофонда е неизвестен, не се извършва селекционно племенна работа с елитни животни. Количеството и качеството на млеконадоия е под необходимите стандарти.

▪ **Овцевъдство и козевъдство:**

Не по различна е ситуацията и в този отрасъл. През последните години се наблюдава устойчива тенденция на намаляване на отглежданите животни. Вътрешната тенденция е на увеличаване броя на козите за сметка на намаляване броя на овцете. Причината е по-дългата и по-високата млечна продуктивност на козите. Сега в общината се отглеждат 7690 овце и 2450 кози. 20-50 овце се отглеждат в 36 домакинства, 50-100 се отглеждат в 12 стопанства, а над 100 овце се отглеждат само в три стопанства. В 24 стопанства се отглеждат на до 30 кози. В домакинствата овцете и козите се отглеждат заедно и по този начин се нарушава всякаква технология за отглеждане на животните. Цените на продукцията от този подотрасъл са под стойността на издръжката на производството и особено овцевъдството продължава да е нерентабилен отрасъл. За предходната година са произведени 24т. овче мляко, 16т. козе мляко и 80т. месо. Вътрешният пазар на продуктите от овцевъдството и козевъдството е несигурен и ограничен, а контрола върху качеството слаб. Продукцията от месо, вълна и кожи се изкупува неорганизирано от преминаващи прекупвачи на ниски цени.

▪ **Свиневъдство:**

Отрасъл с изградени традиции в личните стопанства, който заема голям дял в производството и предлагането на пазар на животинска продукция. В момента се отглеждат 1075 свине. Само в 2 стопанства се отглеждат над 50 свине, в 38 стопанства се отглеждат 10-20 свине. Този сектор има най- висок дял при самозадоволяването на населението с месо. Продукцията се изкупува от местната кланица на цени силно колебаещи се в зависимост от сезона и конюнктурата на пазара. Не се правят опити за механизирани и осъвременяване на условията при които се отглеждат животните.

▪ **Птицевъдство:**

Птицевъдството отново е отрасъл ориентиран главно към самозадоволяване нуждите на населението от месо и яйца. В Общината се отглеждат около 189 600 бр. кокошки, патици, пуйки, гъски. Отглеждането на птиците изцяло е съсредоточено в домакинствата. До скоро съществуваше птицеферма за кокошки носачки, която се оказва конкурентно и икономически неефективна. Не е организирано изкупуването на яйца, както и на птици за клане.

▪ **Пчеларство:**

Този отрасъл бележи бързи темпове на растеж през последните години в общината. Ниските доходи на населението го карат да търси алтернативни форми за осигуряване на допълнителни приходи. Възможностите за самовъзпроизводство при

пчелите е предпоставка голяма част от безработните да започнат да се занимават с пчеларството като бизнес. Природните и климатичните дадености в общината са много добри и благоприятстват развитието на този бизнес. Тенденцията в растениевъдството към увеличаване на засетите площи с медоносни култури като кориандър, рапица, бял трън и утвърждаването на слънчогледа като основна култура, дават възможност за осигуряването на богата паша за пчелите. Средните добиви от мед и пчелни продукти е близо два пъти по-висок от този за страната. В общината са регистрирани 2327 пчелни семейства в общо 55 пчелина. В 36 пчелина се отглеждат 20-50 семейства, а в 19 пчелина се отглеждат над 50 семейства. Това не дава ясна картина на заетите в този сектор, тъй като за съжаление голяма част от пчеларите не са регистрирани. Благоприятна тенденция е, че в последно време се правят опити и се търсят форми за сдружаване на заетите в бранша.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ:

1. Селското стопанство е основен източник на доходи за населението на Общината.
2. Природно-икономическите ресурси на Общината са благоприятни за развитие на селско стопанство, но потенциалът още не е оползотворен, въпреки тенденция за съживяване на отрасъла.
3. Раздробено земеделие и животновъдство, необходимост от комасация (8677 собственика имат 17 341 имота);
4. Ниски изкупни цени на продукцията при висока себестойност (от високи цени на торове, пестициди, горива, части за поддържане на техниката).
5. Животновъдството като подотрасъл на селското стопанство значително е изостанало в сравнение с растениевъдството
6. Необходимост от изграждане и развитие на предприемаческа инфраструктура в полза на селскостопанските производители.

Въпреки , че е добре развито растениевъдството в общината ще трябва в бъдеще да се доближи до постиженията на развитите европейски страни. За да може да предложи конкурентноспособни цени и високо качество. Затова първостепенно по важност е да се вземат мерки за повишаване на добивите чрез подобряване ефективността на производството в растениевъдството. Един от начините за увеличаване на ефективността на производството е уедряване на площите при запазване интересите на малките и средни стопани, включително и чрез стимулиране пазара на земята. Съвременното земеделие е немислимо без прилагането на новите достижения на селскостопанската наука непосредствено в производството. В това направление общината може да се възползва от близостта и да ползва потенциала, с който разполага Института по пшеницата и слънчогледа край Ген. Тошево. Необходимо е да се направят системни проучвания и да се внедрят съвременните методи на агротехниката на отглеждане на зърнено-житни, зърнено-бобови култури и слънчогледа: сеитбообращения, обработка на почвата , торене, растителна защита, агротехника, механизация, агроикономика и др.

От изключително значение е в бъдеще да се подобри екологичната чистота на произвежданите продукти. За опазването на биологическата активност на почвата не трябва да се допуска изгарянето на стърнищата. Необходимо е да се оптимизира торенето след предварително анализиране на почвения състав. Задължително е въвеждането повсеместно на екологични системи на земеделие - съхранение и използване на оборския тор и компост като средство за торене, силно ограничаване на

минералното торене, на хербицидите и пестицидите. Тяхното приложение да става само при доказана необходимост.

Внедряване на високопродуктивни сортове при традиционните култури и същевременно с това, увеличаване на разнообразието на отглежданите култури. Това означава, че на основата на по-високо ефективното /интензивно/ земеделие, без да се допуска намаляване на добитите количества пшеница, царевица и слънчоглед ще се освобождават повече площи за други култури. От друга страна ще се осигурят допълнително площи за редуването им в сеитбообращението както по време така и по място. Увеличеното разнообразие на културите ще намали риска за производителите от колебанията в търсенето и предлагането на пазарите на зърното. На първо място в това направление на територията на общината следва да бъде възстановено производството на вече отглеждани в миналото култури, независимо, че условията са най-благоприятни за зърнени култури. Бобовите култури като фасула, лещата и соята освен, че обогатяват почвата с азот и по този начин облекчават торенето, облекчават и сеитбооборота.

В областта на животновъдството е необходимо да се извърши уедряване чрез търсене на подходящи форми за коопериране на дребните производители. Освен това е необходимо да се търси начин да бъдат подпомогнати с финансов ресурс за да могат да изградят ферми в които броя на отглежданите животни да позволява ефективно развитие на отрасъла. Фермите да бъдат изнесени извън границите на населените места, да се внедрят технологии за механизирани и автоматизирани на производството и се сведе до минимум ръчният труд и същевременно с това се подобрят санитарно хигиенните условия за отглеждане на животните. Да се обвърже животновъдството със зърнопроизводството, компостирането на животинските отпадъци и торенето на почвата.

Бъдещата аграрна политика за висококонкурентно и рентабилно производство в селското стопанство трябва да бъде насочена към:

- уедряване на площите на отглежданите култури с оглед на постигане на максимална ефективност
- внедряване на науката и прилагането на модерни методи в земеделската и животновъдна практика
- увеличаване на производството и търговията със семена и посадъчен материал
- разширяване на разнообразието на отглежданите култури в зависимост от търсенето и предлагането на пазара
- реинвестиране на акумулираните средства от растениевъдството в животновъдството за да се подпомогне отрасъла
- уедряване на животновъдния отрасъл, чрез коопериране и изнасянето му извън населените места
- създаване условия за изграждане на нови аграрно-производствени структури на базата на частно фермерство от европейски тип
- изграждане на информационна система за пазари и изкупни цени
- недопускане на безстопанствено отношение и оставени незасети площи
-

• Инфраструктура

❖ Транспортна

Пътната мрежа в общината е 152,2 км., от които 90,2 км. са от републиканска мрежа. Само 5 км. от общинската пътна мрежа е с трошено-каменна настилка.

През годините 2002, 2003, 2004г. в републиканската пътна мрежа на територията на общината са вложени само 350 000 лв., а в общинската- над 272 000 лв.

Цялата пътна мрежа в общината е в крайно лошо състояние. Тя е със силно разрушено асфалтово покритие, с множество локални повреди, влошено е отводняването, поради лошото състояние на отводнителните съоръжения и ниво на банкетите. В много участъци от пътищата движението се извършва по банкета или се отбива по селскостопански пътища.

Улиците в общината са 90,640 км., от които 36,260 са без настилка. Общото им състояние е лошо.

През последните десет години не са вложени никакви средства за ремонт на уличната мрежа в общината.

Единствения транспорт в общината е автомобилния.

Транспортните линии са недостатъчни- в повечето населени места дневно преминава един автобус. Транспортни връзки между населените места няма. Отдалечените села имат лоша връзка с общинския и областния административен център.

❖ *Електроенергийна система*

На територията на общината работи клон на “Електроснабдяване Варна” клон Добрич. Функционира една подстанция с два трансформатора с мощност 25 и 16 MW. На съоръжението е извършен основен ремонт през 2000г. Подстанцията обслужва цялата община както и села от съседните общини Тервел и Ген. Тошево. Междуселищната електропреносна мрежа със средно напрежение 20000V. е с обща дължина 104 км. и обслужва деветнадесетте села на общината. Състоянието и е добро. Изградени са 46 трафопоста, на последните от тях е правен ремонт през миналата година. Вътрешноселищната мрежа с ниско напрежение е в по-лошо състояние. На частичен ремонт и подмана подлежи мрежата в селата: Пол. Дяково, част от , Северняк и част от Телериг. Уличното осветление е подменено през 2003г. с енергоспестяващи лампи 18 и 36 W. Гъстотата на осветителните тела не е с достатъчно покритие в съставните села на общината лампи са поставени само на кръстовищата. В някои от селата уличното осветление не е отделено от електропреносната мрежа. Тенденцията е до 2007г. то да стане собственост на общината.

2.11 Финансови фактори

.За 2008 общинския бюджет възлиза на 3 368 162 лева .Бюджетът на общината се формира основно от субсидии от републиканския бюджет – 91,48%, едва 8,52% е делът на собствените приходи. Очертава се тенденция за намаляване на собствените приходи поради изчерпване на имуществото и ДМА, които подлежат на приватизация, а това е съпроводено и с намаляване на приходите от наеми. Липсата на развита икономика и ниската инвестиционна активност в общината задълбочават тази тенденция.

Разходите по отпадъци възлизат на 32 790 лева а, приходите от такса смет са 58 200 лв.

Структура на разходите по функции.

Функция	Дял в %
Общи държавни служби	19,70%
Отбрана и сигурност	1,25%
Здравеопазване	0,20%
Образование	47,38%
Социални дейности	21,78%
Жилищно строителство	3,36%
Почивно дело	5,79%
Икономически дейности	0,54%
ОБЩО:	100.00%

От структурата ясно се вижда, че с най-висок относителен дял в разходната част е функция Образование – 47,38%, следвана от Социални дейности 21,78%. Същата е тенденцията и при разпределянето на капиталовите разходи, като най-голяма част от тях се заделя също за тези две функции: за Образование – 37449 лв. и за Социални дейности – 34499 лв. 30000 лв. от сумата за капиталови разходи в Социални дейности се дължи на условието за съфинансиране на общината по реализирането на проект “Изграждане на дом за стари хора” в с. Добрин. Необходимо е чрез програмите за енергийна ефективност да се вземат мерки в съответните учреждения за да се намали тяхната енергийна издръжка.

2.12 Демографски

Демографски процеси

Към 2004 г. населението на община наброява 6092 души- най-малкото в областта. Населението е разпределено в 19 населени места- всичките са села. По-голямата част от селата са с население между 100 и 500 души, четири са с население под 50 човека и само едно е с население над 1000 души. Съществува значителна разлика му населението по настоящ адрес и това с постоянен адрес - последното е с по-голямо цифрово изражение -7902. Това е характерно за селата само с или с преобладаващо турско етническо население. Причината за това е голямата миграция на жители на общината в Република Турция. Предвид статистическите данни на преброяванията от 1965г. до момента се вижда, че всеобщата тенденция на намаляване на населението е валидна и за общината, с изключение на последните три години през, които се наблюдава относително стабилизиране. Особено чувствителна е тя между 1965г. и 1975г.

Територията на общината е най-слабо заселена както спрямо съставните общини на областта, така и спрямо всички общини в страната - 14,2 души на кв. км.

Демографското развитие на общината може да се обособи в два периода:

- Непрекъснато намаляване на населението до 2001г. /с най-високи темпове през 1965-1975/ г.;

- Стабилизиране на числеността на населението за периода 2001-20004г.

Таблица с разпределение на броя на населението по населени места в община Крушари

№	Населено място	Брой жители по настоящ адрес
1	С.АБРИТ	304
2	С.АЛЕКСАНДРИЯ	108
3	С.БИСТРЕЦ	419
4	С.ГАБЕР	226
5	С.ДОБРИН	130
6	С.ЕФРЕЙТОР БАКАЛОВО	782
7	С.ЗАГОРЦИ	161
8	С.ЗЕМЕНЦИ	23
9	С.ЗИМНИЦА	18
10	С.КАП. ДИМИТРОВО	186
11	С.КОРИТЕН	442
12	С.КРУШАРИ	1648
13	С.ЛОЗЕНЕЦ	1084
14	С.ОГНЯНОВО	15
15	С.ПОЛКОВНИК ДЯКОВО	472
16	С.ПОР. КЪРДЖИЕВО	44
17	С.СЕВЕРНЯК	227
18	СЕВЕРЦИ	420
	ТЕЛЕРИГ	1030
	ОБЩО:	7789

Динамиката в броя на населението е съпроводена и с промени в неговата възрастова структура. Очертава се застаряване на населението. Общината е с най-неблагоприятната възрастова структура в областта- има над 61,7% коефициент на възрастова зависимост. Увеличава се броят на лицата в трудоспособна възраст, а намалява дела на населението над трудоспособна възраст. Причината е в променените възрастови граници за пенсиониране след 2000 г. В селата с население под 50 души почти всички са над трудоспособна възраст. Известна позитивна промяна на възрастовата структура се наблюдава в селата където живеят и роми. Очакваната продължителност на живота е 67,9 години и е сред най-ниските в страната.

Естествения прираст в общината е отрицателен (-7,8 ‰ за 2002 г.), по-нисък от този за областта. Живородени деца за 2002, 2003, 2004г. са съответно 59, 69 и 76, което определя следния Коефициент на раждаемост за посочените години- 10‰, 11,6‰, 12,5‰, който е по-висок от този за страната. Коефициента за смъртност за 2001 и 2002г. е съответно- 17,2‰ и 16,1‰ , по-нисък от същия за селското население в страната. Детска смъртност е по-ниска от средната за страната.

Миграция

По официални данни за 2002г. миграцията в община е -37. В действителност е трудно да се засече движението сред ромския етнос. По горе споменахме, че има

несъответствие между живеещите по настоящ адрес и тези с постоянна адресна регистрация. Причината за това основно е миграционните процеси сред турския етнос, които мигрира в посока към Република Турция. Причините за това са икономически. Тези процеси са започнали от 1989г. и продължават до днес, но с по-слаб интензитет през годините на този век. Изоставените и продаващи се на ниски цени жилищни имоти на това население даде възможности на роми от други общини да се възползват от тях. Притегателни центрове за емигрантите са големите градове- Добрич, Варна, София и съседните ни държави - Турция и Гърция.

Етническа структура

Според статистическите данни от 2001г. етническият състав на населението в общината е както следва: българи- 2482 /42%/, турци- 2391 /40%/ и роми - 729 /12,30%/сумата от процентите е по-малка от сто, тъй като има неопределили се. Няма етническо напрежение. Православието и мюсюлманството са основните вероизповедания в района. В общината има две църкви и джамии /приспособени къщи/. Няма православни свещеници.

Образователна структура

Делът на населението с образование над средното в общината е много малък- 2,5%. Няма или са недостатъчни местните специалисти с висше образование в образованието, здравеопазването, в общинска администрация и др.. Преобладава население с основно и начално образование. Съществува неграмотност сред ромите. Около 100 деца не посещават училище.

Обобщените демографски характеристики :

- Относително стабилизиране на броя на населението през последните години;
- Ниска плътност на населението;
- Неблагоприятна възрастова структура;
- Отрицателен прираст;
- По-висок Коефициенти на раждаемост от тези за страната;
- Коефициента на смъртност е по нисък от средния за селското население за страната;
- Отрицателен механичен прираст;
- Етническа търпимост;
- Нисък образователен ценз на населението

2.13 Социално-икономически

Община Крушари е разположена в североизточната част на Република България и в съответствие с административно-териториалното деление на страната попада в област Добрич. Общината се намира в източната част на Дунавската равнина, състои се от 19 населени места с обща площ 417,5 км²., от които 276,5 км². земеделска земя/66,20%/, гори 84 км²./20%/ и основна пътна мрежа III и IV клас- 0,726 км². (121 км.) /20%/. Населените места заемат 16,9 км²., а транспорта и инфраструктурата обхващат 2016 дка от територията на общината. На север граничи с Република Румъния, на изток с Община Генерал Тошево, на запад с Община Тервел и Община Кайнарджа, област Силистра, на юг с Община Добричка.

Община Крушари включва 19 населени места, обособени в дванадесет кметства и три кметски наместничества. Административен център е село Крушари. Община Крушари се управлява от Кмет и тринадесет членен Общински съвет. Промислеността в общината е слабо развита. Единственото промишлено производство е шивашкото. В село Крушари работи цех на "Албена – стил " АД, в който са заети 21 работници от

общината и ЕТ „Дени-стил”, където работят 6 лица През последните две-три години фалираха земеделски кооперации, мандра, фурни, мелница. Основен източник на доходи са дейности, свързани със селското стопанство. Доходите са силно зависими от климатичните особености на годината. Разчита се на кампанийния квалифициран и неквалифициран селски труд, събиране на билки, орехи, вторични суровини. Населението е с ниски доходи и слаба покупателна способност.

Медицинските услуги се осигуряват от пет регистрирани лекарски практики. Квалифицирана медицинска помощ се предоставя по график от специалисти от град Добрич, на базата на споразумение между Община Крушари и Диагностично консултативен център- II град Добрич.

Броя на социално слабите лица и семейства, зависими от системата на социалното подпомагане намалява.

До месец юни 2006г. 104 лиц са започнали работа по Националната програма "От социални помощи към осигуряване на заетост" с работодател Община Крушари.

В общината децата се обучават в 3 основни училища и 1 средно общообразователно училище. Общият брой на децата посещаващи редовно учебни занятия е 580. Броят на отпадналите деца от училище е 101 деца. 95% от отпадналите от системата на образованието деца са от ромски произход. В общината работят и 10 детски градини. Броят на редовно посещаващите занимания деца е 226.

Заетост

Наетите лица по трудово и служебно правоотношение в обществен и частния сектор са:

сектор	2000г.	2001г.	2003г.
обществен	347	362	346
частен	297	310	260

Общината заема последно място по заетост от осемте общини в областта. Заетостта по сектори е следната:

услуги-69.3% селско стопанство-25.2% промишленост-5.5 %

Високият дял на заетостта в сферата на услугите се дължи на работещите в организациите на бюджетната издръжка: общинска администрация, училища, детски градини, дом за деца и младежи с умствена изостаналост, социалната и културната сфера.

Броят на заетите в аграрния сектор за общината е 1,8% от този за областта, а за секторите на индустрията и услугите тези стойности са съответно 0,1% и 0,9% - най-ниските в сравнение с останалите общини в областта.

Безработица

По данни на Териториално статистическо бюро град Добрич към 31.12.2004г. разпределението на населението по община Крушари е представено в таблица. В колона №8 и №9 е представено процентното съотношение на лицата в трудоспособна и надтрудоспособна възраст спрямо общия брой на населението.

ОБЩИНА	НАСЕЛЕНИЕ ОБЩО	В Т.Ч МЪЖЕ	В Т.Ч. ЖЕНИ	ПОД 18 Г.	ТРУДО- СПОСОБНИ	Над- трудо- способна възраст	% трудо-сп прямо общия брой	% над- трудо-сп прямо общия брой
КРУШАРИ	5928	3039	2889	1238	3208	1482	54.11%	25.00%

Равнището на безработица в Община Крушари /по данни от Бюро по труда град Добрич/ за 2005г. е представено в таблицата по –долу :

ОБЩИНА	РЕГИСТРИРАН И БЕЗРАБОТНИ ОБЩО	НА ВЪЗРАСТ ДО 29 ГОДИНИ ВКЛЮЧИТЕЛ НО	С ПРОДЪЛЖИТЕЛНО СТ НА РЕГИСТАРЦИЯТА НАД 1 ГОДИНА	РАВНИЩЕ НА БЕЗРАБОТИЦА ТА
КРУШАРИ	590	184	419	23.36

За 2006 г. Общината е в списъка на общините с равнище На безработица със или над 35 на сто по-високо от средното за страната.(ДВ бр. 100 Петък, 30 ноември 2007 г. НЕОФИЦИАЛЕН РАЗДЕЛ -ДЪРЖАВНИ ВЕДОМСТВА, УЧРЕЖДЕНИЯ И ОБЩИНИ МИНИСТЕРСТВО НА ИКОНОМИКАТА И ЕНЕРГЕТИКАТА ,ЗАПОВЕД № РД-16-1037от 9.11.2007 г.)

№	Област	Община
37	Добрич	Генерал Тошево
38	Добрич	Добрич - селска
39	Добрич	Каварна
40	Добрич	Крушари

III. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ,ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ(SWOT)

Въз основа на анализа на състоянието, направените изводи и тенденции в отделните сектори и сфери на развитие, в резултат на проведените срещи на пет

работни групи, е направен анализ на силните и слаби страни, възможностите и заплахите за развитието на Общината.

Приоритетите в матрицата са подредени не по сектори, а по степен на значимост.

Силни страни	Слаби страни
1. Чиста околна среда; 2. Богат фонд земеделска земя; 3. Наличие на мери и пасища; 4. Традиции опит и нагласа за селскостопански труд; 5. Богат горски фонд 6. Свободна работна ръка 7. Традиции в самодейността и културата; 8. Етническа толерантност; 9. Относително стабилизиране броя на населението през последните години; 10. Изградена пътна, водоснабдителна и енергоснабдителна инфраструктура;	1. Нерешени проблеми, свързани с отпадъците 2. Бавни темпове на изграждане на регионално депо за ТБО 3. Липса на големи възможности за финансиране на екообекти 4. Високи разходи за внедряване на екологосъобразни технологии 5. Остаряла канализация в населените места. 6. Незаинтересованост на населението към въвеждане на биологично земеделие 7. Ниска квалификация и образователен ценз на населението 8. Неучастие на жителите на Общината в дейностите по опазване на околната среда 9. Неучастие на МСП в проекти и дейности в областта на екологията 10. Липса на култура и взаимен контрол на населението за изхвърляне на битовите отпадъци

Възможности	Заплахи
1. Популяризиране на “Суха река” и изграждане на екопътеки; 2. Изграждане на стопанства от европейски тип: 2.1 Растениевъдство: 2.1.1 Внедряване на високородовни сортове при традиционните зърнени култури; 2.1.2 Увеличаване разнообразието на отглежданите култури; 2.1.3 Производство и търговия със семена и посадъчен материал.	1. Трудно приспособяване към стандартите на ЕС; 2. Липса на инвестиционна активност; 3. Липса на средства за финансиране на проекти за местно развитие.

2.2 Животновъдство: 2.2 Създаване и изграждане на частни ферми от европейски тип; 2.2.2 Внедряване на високопродуктивни, елитни породи. 3. Изграждане на нови пчелини; 4. Изграждане на информационна среда и капацитет за усвояване на средства от финансиращи програми; 5. Трансгранично сътрудничество; 6. Внедряване на науката в земеделската и животновъдна практика и повишаване квалификацията на заетите в селското стопанство; 7. Развитие на селски и ловен туризъм;	
--	--

Несъмнено това което е определящо за просперитета на една община и нейните жители е икономическото ѝ развитие.

Активи.

Местоположението на Община и природните условия са изключително благоприятни за развитието на модерно, екологично, селско стопанство. От цялата обработваема площ са ниви, които са подходящи за отглеждане на зърнени, технически и фуражни култури.

В Община разполага с природни дадености, културни традиции и е налице етническа толерантност.

Има готовност на населението и бизнеса да инвестира в селското стопанство.

Добре развита мрежа от образователни институции.

Силни културни традиции и богато историческо наследство

Наличие на потенциал за развитие на селския туризъм.

Всички тези положителни страни в икономиката на община гарантират един нов стандарт, към който се стремим – икономика, която е ориентирана и към околната среда и устойчиво развитие.

Проблеми.

Нестабилната макроикономическа среда в страната като цяло несъмнено дава негативно отражение и в икономическото развитие на Община

Територията на общината е с ограничени запаси на полезни изкопаеми.

Проблем се явява ограничения брой производствени предприятия, амортизирани производствени мощности, неефективно селско стопанство, рушаща се МТБ.

Висока безработица и миграция на населението.

Застаряващ демографски профил.

Закриване на училища

Нисък жизнен стандарт на населението.

Ниското обществено съзнание и недостатъчния контрол са причина за неадекватно отношение на част от населението към околната среда, чистотата, инфраструктурата.

Липса на информация , консултантски услуги, липса на опит в изготвяне на бизнес планове и проекти.

Липса на зони за отдих и свободно време, спорт .

Външни заплахи, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на програмата са:

- липса на достатъчно средства за реализация на проекти с екологична насоченост;
- недостатъчно развит бизнес
- липса на инвестиции

IV.ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА

Околна среда

- ♦ Въвеждане на организирано сметосъбиране
- ♦ Елиминиране на нерегламентираните сметища на територията на Общината;
- ♦ Свеждане до минимум замърсяването с битови отпадъци в и останалите населени места
- ♦ Интегрирано управление на околната среда и въвеждане на стратегията на Община Крушари за устойчиво развитие;

Използване на земите целесъобразно

- ♦ Въвеждане на система за устойчиво управление на териториите.

Инфраструктура

- ♦ Подобряване на транспортната инфраструктура
- ♦ Главни пътни артерии извън границите на града
- ♦ Естетично оформени и поддържани зони за отдих

Демографски параметри

- ♦ Адекватни социални условия за гражданите община Крушари
- ♦ Балансиран прираст на населението

Икономически растеж

- ♦ Икономически растеж
- ♦ Разширена търговска структура и стокообмен
- ♦ Намаляване на безработицата
- ♦ Повишен стандарт на живот
- ♦ Система за възобновяеми източници на енергия
- ♦ Развитие на ловен и еко туризъм

Здраве

- ♦ Добри условия за здравословен начин на живот
- ♦ Здравно образование
- ♦ Повишаване качеството на здравните услуги

Качество на живот

- ♦ Материална осигуреност на местното население
- ♦ Социална интеграция
- ♦ Пълноценно и хармонично развитие на обществото по отношение спорта, културата и отдиха;
- ♦ Повишена обществена активност и участие в процесите на развитие и политиката на общината

Местна власт

- ♦ Повишена роля на местната власт
- ♦ Сnižена степен на бюрокрация
- ♦ Адекватна демократична и рационална административна структура
- ♦ Ефективно обслужване на гражданите

На тази основа е формулирана и визията за развитие на общината:

Община - привлекателно място за живот с възможности за труд, модерно селско стопанство, чиста околна среда и качествени обществени услуги.

V. Обхват на Програмата

Териториален: територията на Община Крушари

Секторен: основните компоненти на околната среда – въздух, води, почви, природа, факторите на въздействие - отпадъци, шум, повишаване на екологичната култура на населението

Времеви: 2008 – 2013 година

Основание за разработване на Програмата – чл. 79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда.

Програмата за опазване и възстановяване на околната среда на Община Крушари за периода 2008 – 2013 г. е разработена в съответствие с Методическите указания на МОСВ за разработване на общински програми по околна среда.

VI. Стратегически цели и приоритети

Стратегическата цел на Община Крушари в областта на околната среда е да се ангажира и съдейства за опазване и предотвратяване на замърсяването на околната среда по всичките ѝ компоненти и фактори на въздействие, за намаляване на риска за здравето на населението.

Формулираните по-долу цели са базирани върху приоритетите на Община Крушари в областта на околната среда за следващите години, както и на формулираната визия за развитие на община Крушари.

Подобряване на системата за управление на отпадъците

- Закриване и рекултивация на старите депа за твърди битови отпадъци
- Въвеждане на организирано сметосъбиране и сметоизвозване в населените места на общината.
- Закупуване на нова и ефективна сметосъбирателна техника
- Значително подобряване чистотата на населените места на територията на Община Крушари

Въвеждане на политика за управление на околната среда интегрирана в дейностите на стопанските отрасли на местно ниво

- Прилагане на превантивните инструменти за недопускане на замърсяване
- Развитие на екологично чисти земеделие и животновъдство

Осигуряване на необходимото количество и качество вода за населението и промишлеността

- Преодоляване недостига на питейна вода за някои селища на територията на Община Крушари
- Рехабилитация на стари и изграждане на нови водопроводни съоръжения, мрежи и подобряване на водоподаването в Община Крушари.
- Формиране на съзнание и интерес за икономии на водни ресурси.
- Запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води.

Опазване и подържане на богатото биологично разнообразие

- Съхраняване, укрепване и възстановяване на екосистемите в защитените територии
- Осигуряване на условия за устойчиво ползване на биологичните ресурси

Участие на обществеността при решаване на проблемите на околната среда

- Повишаване на обществената култура и съзнание по проблемите на околната среда
- Привличане на обществеността в процеса на вземане на решения и съставяне на екологична политика

Повишаване на екологичното образование на населението в т.ч. екологична култура, екологични знания, екологичното мислене и екологично оправдано поведение

- Създаване условия за включване на местното население в инициативи по опазване на околната среда;
- Въвеждане на система за интегрирано екологично образование в предучилищните, училищните и средните учебни заведения на територията на Община Крушари.
- Запознаване на местното население с най-актуалните насоки в сферата на глобалната екология, социалната и приложна екология.

VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ОТПАДЪЦИ

Основен екологичен проблем в община Крушари са отпадъците. Организирано сметосъбиране има само в с. Крушари като съдовете за отпадъци и сметозвозващата техника са морално остаряли. Общината кандидатства в ПУДООС с проект за “Въвеждане на организирано сметосъбиране и транспортиране на ТБО от населените места в община Крушари”. Целта на проекта е чрез поставянето на съдове за отпадъци и с наличието на сметоизвозваща машина депонирането на отпадъци от всички населени места да се извършва само на територията на депото в с. Крушари. По този начин се цели да се спре експлоатацията и натоварването с отпадъци на депата на останалите села, което е отправна точка за последващото им закриване и рекултивация.

По отношение ***управлението на отпадъци*** в дългосрочен план са необходими следните действия:

- оптимизиране на периодичността на извозване на твърдите битови отпадъци за достигане на максимална степен на санитарно-хигиенни условия за опазване здравето на населението и осъществяване дейността с възможно най-ниски разходи;
- разширяване на системата за организирано сметосъбиране с постепенно включване на останалите населени места;
- разработване на програма за разделно събиране на отпадъците и започване на изпълнението ѝ;
- изготвяне на проекти за премахване на стари замърсявания;
- изготвяне на проект за закриване на общинското сметище и реализиране на закриването с цел обслужване от общо регионално депо;

- възлагане на дейности по събирането и извозването на ТБО, съгласно ЗООС и ЗОВВОС;
- изследване на съществуващите замърсявания на територията на землищата;
- рекултивация на закрити сметища в и край населените места и пътищата и реализация;
- изграждане, макар и в начален вид, на система за разделно събиране и третиране на оползотворими компоненти /хартия, стъкло, метал, градински отпадъци/ и опасни отпадъци /промишлени, селскостопански, медицински/.

I. ЦЕЛ

Целта е да се осигури екологосъобразното управление на отпадъците, чрез предотвратяване, намаляване или ограничаване на вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда.

II. ПОДЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ

- 1.Подобряване на организацията за събиране и транспортиране
 - закупуване на нова сметосъбирателна техника
 - въвеждане на организирано сметосъбиране в населените места на общината
 - повишаване ефективността на извършваните дейности по поддържане на чистотата
2. Намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци
 - закриване на неконтролирани депа и сметища, които не могат да бъдат адаптирани към съвременните изисквания
 - отстраняване на щетите от стари замърсявания, причинени от дейността на промишлени предприятия
3. Работа с обществеността
 - предоставяне на достъп до информация за управлението на отпадъците на местно ниво
 - привличане на обществено участие в процеса на обсъждане и вземане на решения
4. Подобряване на системата за мониторинг
 - поддържане на база данни за състоянието на управлението на отпадъците в общината
 - усъвършенстване на системата за контрол на постъпващите на депо в град Крушари отпадъци по видове и количества

III. ДЕЙНОСТИ

N	Дейности	Изпълнител	Необх. средства	Срок за изпълнение	Източник на финансиране
---	----------	------------	-----------------	--------------------	-------------------------

I.	Подобряване на организацията за събиране и транспортиране				
1.	Подмяна на амортизираната обслужваща техника с високо ефективна и пълно задоволяване на нуждите на населението със съдове за ТБО	Община Крушари	409 400 лв.	2008	ПУДООС
2.	Въвеждане на организирано сметосъбиране и сметоизвозване в селата	Община Крушари	409 400 лв.	2008	ПУДООС
3.	Изготвяне на маршрутните графици за извършване на дейностите по сметоизвозване и чистота	Община Крушари		ежегодно	
4.	Провеждане на пролетно почистване в населените места	Община	10 000	ежегодно	Община
II	Намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци				
1.	Закриване и рекултивиране на неконтролирани депа и сметища, които не могат да бъдат адаптирани към нормативните изисквания	Община Крушари	50 000 лева	2009	ПУДООС ,
2.	Ликвидиране на съществуващи и предотвратяване възникване на нови нерегламентирани струпвания на отпадъци	Община Крушари	50 000 лева	2009	ПУДООС , Община Крушари
III	Екологосъобразно обезвреждане на отпадъците				
	Привеждане на съществуващото депо в съответствие с изискванията на нормативната уредба ,закриване и рекултивация	Община Крушари	216 450 лева	2011г.	ИСПА
VI	Подобряване на системата за мониторинг				
1.	Мониторинг на депото в с.Крушари	Община	5 хил. лв	Постоянен	Община Крушари
2.	Изследване на морфологичния състав на ТБО	Специализирана фирма	12 хил. лв.		
3.	Поддържане на база данни за състоянието на управлението на отпадъците	Община		Постоянен	

АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ**I. ЦЕЛ**

Целта се определя от необходимостта да се защити здравето на хората, животните и растенията, природните и културни ценности от вредни въздействия, както и да се предотврати настъпването на опасности и щети при изменение качеството на въздуха в резултат на различните дейности.

Конкретните цели са: намаляване нивата на емисиите от серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици и олово, с оглед спазване на нормите за тези замърсители в атмосферния въздух.

II. ПРИОРИТЕТИ

Изборът на приоритети се основава на следните критерии:

- риск за човешкото здраве;
- въздействие върху чувствителни екосистеми.

Критериите определят следните приоритетни области:

- ограничаване на емисиите от оловни аерозоли в резултат на употребата на оловни бензини;
- редуциране замърсяването на атмосферния въздух чрез намаляване на емисиите на вредни вещества от автомобилния транспорт и битовия сектор;
- информираност на населението, повишаване на екологичната култура.

III. ДЕЙСТВИЯ

N	Дейности	Изпълнител	Необх. Средствa	Срок за изпълнение	Източник на финансиране
I.	Редуциране замърсяването на атмосферния въздух чрез намаляване на емисиите на вредни вещества				
1.	Инвентаризация на емисиите в атмосферния въздух	Община Крушари РИОСВ	2 хил.лв.		Община Крушари
2.	Поддържане на база данни за качеството на атмосферния въздух	Община Крушари		постоянен	
II.	Информираност на население-то, екологично обучение и възпитание				
1.	Информирание на обществеността за качеството на атм. въздух	Община Крушари	1000 лв.	текущ	Община Крушари

ВОДИ

I. ЦЕЛ

Целта е да се осигури комплексно, многократно и ефективно използване на водните ресурси, опазването им за задоволяване потребностите от вода на населението, възстановяване качеството на водите и предотвратяване на замърсяването им, както и съхраняване и опазване на водните екосистеми и свързаните с тях компоненти на околната среда.

II. ПРИОРИТЕТИ

Изборът на приоритети се основава на следните критерии:

- рационално управление и ползване на водните ресурси;
- режим на водоподаване и водоползване /население и промишлени консуматори/;
- водоснабденост на населените места;
- качество на питейната вода;
- развитие и модернизация на канализационната мрежа;

Критериите определят следните приоритетни области:

- преодоляване недостига на питейна вода за някои селища на територията на Община Крушари
- обхващане и пречистване на отпадните води от бита и промишлеността в Крушари;
- Изграждане на канализационна мрежа в град Крушари
- Рехабилитация на стари и изграждане на нови водопроводни мрежи и подобряване на водоподаването в Община Крушари.
- формиране на съзнание и интерес за икономии на водни ресурси;
- запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води.

III. ДЕЙНОСТИ

N	Дейности	Изпълнител	Необх. средства	Срок за изпълнение	Източник на финансиране
I.	Преодоляване недостига на питейна вода за някои селища на територията на Община Крушари				
1.	Реконструкция на магистрални външни водопроводи в с. Крушари	“ВиК” ООД	50 хил. лв	Поетапно до 2013 г.	“ВиК” ООД, МРРБ , ОП”околна среда”
2.	Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа Крушари	“ВиК” ООД	3 000 хил.лв	Поетапно до 2007 г.	“ВиК” ООД, ОП”Околна среда”
3.	Рехабилитация на стари и изграждане на нови водопроводни мрежи и водонапорни кули в населените места и подобряване на водоснабдяването	Община Крушари ВиК ООД	1700 хил. лв	Поетапно до 2010 г.	Международни проекти, МРРБ, РБ

III.	Формиране на съзнание и интерес за икономии на водни ресурси				
1	Информирание на обществеността за състоянието на водните ресурси, начините и методите за пестеливо използване на водата	Община Крушари РИОСВ, “ВиК”ООД		текущ	
IV.	Запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води				
1.	Контрол по използване на вода с питейно – битови качества за други цели	Община Крушари, РИОСВ		текущ	

БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ

I. ЦЕЛ

Целта е съхраняване, укрепване и възстановяване на ключови екосистеми, местообитания, видове и особености на ландшафта за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие.

II. ПРИОРИТЕТИ

Изборът на приоритети се основава на следните критерии:

- степен на застрашеност на биологичния вид или природно значимото место;
- значимост на дейността за опазване и поддържане на биологичното разнообразие;
- задължения, произтичащи от националното законодателство.

В тази връзка приоритетите са:

- Информирание и привличане на обществеността за опазване на биоразнообразието в защитените територии

III. ДЕЙНОСТИ

N	Дейности	Изпълнител	Необх. средства	Срок за изпълнение	Източник на финансиране
I.	Информирание и привличане на обществеността за опазване на биоразнообразието и защитените територии				
1.	Изграждане и поддържане на база данни за защитените обекти на територията на общината	Община Крушари РИОСВ	1000 лв	постоянен	Община Крушари
2.	Информирание на населението за забранителните режими в защитена зона „Суха река” и контрол върху спазването им	Община Крушари		текущ и постоянен	

3.	Разработване на туристически пакет, свързан с развитие на екотуризма и ловен туризъм /инф. център/	Община Крушари	10 хил. лв	постоянен	Община Крушари, външни донори
	Изготвяне на кадастър на защитена зона „Суха река”, осигуряващ данни за местоположението, границите, размерите, собственост, находищата на защитени растителни видове и местообитанията на животински видове	Община Крушари ,	1 000 лв.	2009г.	Община Крушари РИОСВ
4.	Мерки за предотвратяване на горски пожари, забрана за палене на стърнища и гори	Община Крушари, ГЗ, РСПАБ		постоянен	

ШУМ

I. ЦЕЛ

Целта е ограничаване на шумовото натоварване от стопански обекти и от транспорта с оглед намаляване риска за здравето на хората.

Като цяло на територията няма шумово замърсяване от промишленост или транспорт, тъй като производството е със селскостопанска насоченост и общината не се намира в близост с натоварена пътна мрежа.

II. ДЕЙНОСТИ

N	Дейности	Изпълнител	Необх. средства	Срок за изпълнение	Източник на финансиране
1.	Разработване и поддържане на база – данни за шумовото замърсяване на територията на Крушари	Община Крушари РИОКОЗ РИОСВ	1000 лв	2009г.	Община Крушари

УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА В РЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

I. ЦЕЛ

Целта е повишаване на екологичната култура и образование на гражданите, запознаване с екологичните проблеми, пълна прозрачност за политиката и действията по опазване на околната среда.

II. ПРИОРИТЕТИ

1. Повишаване на обществената култура и съзнание по проблемите на околната среда
2. Привличане на обществеността в процеса на вземане на решения

III. ДЕЙНОСТИ

N	Дейности	Изпълнител	Необх. средства	Срок за изпълнение	Източник на финансиране
1.	повишаване нивото на	Община	20 хил.лв.	текущ	Община Крушари,

	информираност и провокиране интереса на гражданите към системата за организирано събиране и транспортиране на битовите отпадъци отпечатване и разпространение на листовки, брошури	Крушари			спонсори, партньори
2.	Осигуряване на информация на обществеността за рисковете за околната среда, произтичащи от неправилната работа с отпадъците -	Община Крушари	5 000лв.	ежегодно	Община Крушари, спонсори, партньори
3.	Осигуряване на актуална предупредителна информация в случай на замърсяване на ОС	Община Крушари ГЗ, РИОСВ		текущ	Община Крушари, спонсори, партньори
4.	Участие на обществеността във вземането на решения по въпроси за ОС	Община Крушари РИОСВ		текущ	Община Крушари, спонсори, партньори

ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ

I. ЦЕЛ

Целта е да се развие екологичната култура на гражданите от различните възрастови групи на територията на Община Крушари. С това да се постигне въвеждането на система от знания и умения, ценностни ориентации на местното население в областта на науката, изкуството, обичаите и традициите и като начини на активна дейност за опазване и подобряване на околната среда.

В този аспект главната цел включва четири под-цели:

- Екологична култура
- Екологични знания
- Екологично мислене
- Екологично оправдано поведение

II. ПРИОРИТЕТИ

1. Създаване на условия за включване на местното население в инициативи по опазване на околната среда
2. Въвеждане на система за интегрирано екологично образование в предучилищните, училищните, и средните учебни заведения на територията на Община Крушари.
3. Координация и сътрудничество със секторите на образованието за въвеждане на адекватни педагогически технологии за осигуряване на екологично образование

III. ДЕЙНОСТИ

N	Дейности	Изпълнител	Необх. Средства	Срок на изпълнение	Източник на финансиране
1.	Осъществяване на акции за почистване на града	Екологични обществени движения Община Крушари		Сезонно	Община Крушари,
2.	Работа с подрастващи и ученици за изграждане на трайни знания, навици и умения в областта на екологията: - популяризиране на “Суха река” -обясняване на ползите и ефекта от оползотворяване на отпадъци -отбелязване на Деня на земята и включване на училищата в подобни акции на МОСВ -провеждане на конкурси за рисунки , разкази, костюми от отпадъчни материали	Община Крушари РИ на МОН МОСВ		Текущ	Община Крушари, спонсори, партньори
3.	Създаване на методически ръководства и пособия за екологично образование	Община Крушари НПО Фондации	10 хил.лв	2009г.	Международни и Проекти

VIII . ОРГАНИЗАЦИЯ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

- Отговорно длъжностно лице за координация по изпълнението на програмата – **Кмет на Община**
- Периодичност на актуализация – **ежегодно**
- Отчет за изпълнението пред Общински съвет – **ежегодно**
- Информиране на РИОСВ – Варна и обществеността за изпълнението на програмата - **ежегодно**

IX. ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. Програма за управление на отпадъците на Община Крушари 2007г.- Eptisa International /CES Consulting Salzgitter
2. Анализ на качеството на питейните води в област Добрич за 2007 г.- РИОКОЗ-Добрич, Дирекция “Опазване на общественото здраве
3. Статистически справочник 2000 г., Национален статистически институт.
4. Национален план за развитие до 2006 г., Секторна програма “Околна среда”.
5. Енциклопедия България
6. Програма на Правителството на Р България, част “Опазване на околната среда”, 2001 г.
7. Национална стратегия за околна среда.
8. Общински план за развитие на община Крушари 2007-2013 г.